

27., Pesten; »Csörgősapka vagy a jóltevő zarándok«, vj., ford. Szerelmehegy, zenéjét írta Henneberg, hangszerelte Csermák Antal; 1795. jún. 9., Pesten. Később színre kerültek: »Elevenholt házaspár«, ford. Telepy György; »Erdei lakók«, ford. Szilágyi Pál; »Házassági scénák«, ford. Szentkirályi A.; »Leégett ház«, ford. Murányiné. Sch. írta Mozart számára »A varázsfuvola« szövegét is. (Lásd Mozart címszónál.)

Schildkraut Rudolf, német színész, sz. 1862. ápr. 27-én, Konstantinápolyban, megh. 1930. júl. 15-én, Hollywoodban. Bécsben tanult, Mitterwurznernél és azután először Sopronban lépett a színpadra, amely nevét világhíressé tette. Hosszú években keresztül kis osztrák városok színházai-ban játszott és csak 1893-ban tűnt fel, amikor Bécsbe szerződötték a Raimund Theaterhez. Később a Karltheaterhez került, majd Hamburgba jutott, ahol igazi nagyságot elért. A német klasszikusokban voltak nagy sikerei, amelyet művészi maszkjaival, határozott átérzésű játékaival és mindenekfelett győzedelmeskedő humorával ért el. 1911-ben Amerikába ment át, majd Reinhardt-nál játszott. A háború után újra visszament Amerikába, ahol a »Peer Gynt«-ben való szereplésével világrekordot ért el. Száznegyvennyolcszor játszotta el a szerepet. Amerikai időzése alatt több nagy filmnek játszotta a főszerepét. Budapesten többször vendégszerepelt, így 1916. dec. havában, a Kristálypalotában, majd 1918. ápr. 1-én újra vendégünk volt; ápr. 8-án nagy sikert ért el »Der Gott der Rache« c. drámában.

Schiller Friderik, Goethe mellett a legkitünőbb német költő, sz. 1759. nov. 10-én, Marbachban. A württembergi Karlsschule-ban orvosi tudományt tanult; de ezzel »Haramiák«-jának sikere után felhagyott s különböző helyeken csak a költészetnek és történeti búvárkodásnak élt. Egy ideig Mannheimban színházi költő volt. Nélkülözésekkel is küzdött, mígnem 1789-ben a történelem tanárává neveztetett ki a jenai egyetemhez. Utóbb benső baráti viszonyba lépett Goethével s 1792-ben Weimarba költözött, hol 1805. máj. 9-én halt meg. Schiller egészen ideális költő volt,

a lelkesedés elragadó szárnyalásával; mindig forró és ékesenszóló. Munkásságát három korszakra szokták osztani: 1. a szenvedélyes ifjúkori (főművei: a »Haramiák«, »Fiesco«, »Ármány és szerelem« drámák); 2. a tudományos tanulmányok (»Don Carlos« dráma, a harminc éves háború története, értekezések) és végre 3. a klasszikai tökély korára (»Wallenstein«, »Stuart Mária«, »Orleansi szűz«, »Tell Vilmos« drámák s a balladák.

A Schiller-kultusz Magyarországon 1790-ben kezdődött. A kultusznak két központja volt: Kazinczy írói köre és az erdélyi színészet. 1790-ben lefordították kétszer is a »Haramiák«-at, még pedig báró Wesselényi István és Darvas Ferenc, utána pedig Barcsay László. Érdekes, hogy ez a dráma előbb került magyar színpadra, mint Bécsben a német színpadra. Kolozsvárott 1794-ben adták először, Bécsben pedig 1816-ban, a Josefstädter Theaterben. A »Kabale und Liebe«-t is előbb adja a magyar színpad, mint Bécs. Pesten 1795-ben került színre a »Szövevény és szerelem« címen, a bécsi Burgtheater pedig 1808-ban mutatta be. A magyar Schiller-kultusznak egész sereg híve volt Kazinczy barátai között. Két nevezetes momentum van a magyar Schiller-kultusznak. Az egyik az, hogy báró Wesselényi Miklós 1806-ban Kolozsvárott Schiller-ciklust rendezett, amelynek jövedelmét Schiller özvegyének küldte el. A másik momentum az, hogy egy református lelkész, Agyagossy Molnár Sámuel (L. o.) 1826-ban megírta a »Haramiák« magyar folytatását »A megtért Moor« címmel. A Schiller- és Shakespeare-kultusz párhuzamosan halad Magyarországon és a magyar színészeknek két nagy szerepük van: Moor Károly és Hamlet. A nagy költőnek nálunk is bemutatott színművei ezek: »Ármány és szerelem«, »Don Carlos«, »Fiesco«, »Frigyesi Elek«, »Gyémántszer«, »Haramiák«, »Messinai hölgy«, »Orleansi szűz«, »Semele«, »Stuart Mária«, »Tell Vilmos«, »Turandot«, »Unokaöcs mint nagybátya«, »Wallenstein trilógia«.

Schmedes Erik, a bécsi udv. opera kamaraénekese, tenor, sz. 1868. aug. 27-én, Gjen Tofleben (Kopenhága mellett). Tanult Berlinben és Bécsben; színpadra lépett